

Ключевые слова: коммуникативно-ориентированное обучение, функционально-коммуникативный синтаксис, коммуникативно-деятельностный подход.

Khropataya S.I.

THE LINGUISTIC AND LINGUISTIC-DIDACTIC ASPECTS OF COMMUNICATIVE-ORIENTED STUDYING OF THE UKRAINIAN SYNTAX

In the article the linguistic and linguistic-didactic aspects of communicative-oriented studying of the Ukrainian syntax at higher educational establishments are examined.

Key words: communicative-oriented Studying, functional-communicative syntax communicative-active approach.

УДК 378.53; 656.6

Чернявський В.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНДАМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ З ФІЗИКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

У статті досліджено особливості навчання фізики у морських вищих навчальних закладах, які зумовлені специфікою морської освітньої галузі. Запропоновано концептуальні основи методичної системи навчання фізики морських спеціалістів, а саме: фундаментальність, теоретико-методична єдність елементів системи, інтеграція зі спеціальними дисциплінами, адаптивність до особистісних індивідуальних особливостей. Реалізація такої методичної системи має здійснюватись в умовах комплексного педагогічного впливу шляхом доцільного формування навчального матеріалу з фізики та спеціальної організації навчальної діяльності курсантів і студентів

Ключові слова: морська освітня галузь, особливості навчання фізики у морських вищих навчальних закладах, методична система навчання фізики морських спеціалістів.

Протягом останніх років вища освіта України зазнає значних змін, які зумовлені глобалізаційними тенденціями і вимогами часу. На цьому шляху відбувається подальша професіоналізація освіти, підвищення рівня підготовки її здобувачів для виходу на конкурентний ринок праці, а також створення умов для безперервної освіти. Головним завданням вищої школи залишається забезпечення якісного, чітко вимірюваного і порівнюваного освітнього результату, сформульованого в термінах компетентностей та вираженого в наданих кваліфікаціях. Зрозуміло, що морська освітня галузь не може існувати окремо від освітньої системи країни, а тому всі вищезазначені проблеми у повній мірі відносяться і до морських вищих навчальних закладів. Стратегія інноваційного розвитку економіки України, забезпечення її національної безпеки висуває нові вимоги до морської освітньої галузі. Найважливішим елементом її розвитку держава вважає кадрове забезпечення фахівцями різних освітньо-кваліфікаційних рівнів. У морській освіті ефективно відбувається реформування, створюються державні стандарти, на основі яких розробляються нові програми, що відповідають певним освітньо-кваліфікаційним рівням, впроваджуються інноваційні підходи до організації навчання майбутніх фахівців з метою підвищення рівня їх професійної підготовки. Але, на відміну від багатьох спеціальностей фізико-технічного і технологічного профілів, морські спеціальності в Україні не зазнали падіння престижу, а потреба у висококваліфікованих морських фахівцях стійко зростає. Це вимагає від морських вищих навчальних закладів ще більш швидкого й ефективного розв'язання нагальних освітніх проблем, оскільки морська освіта у певній мірі працює на випередження. Тому сьогодні науково-педагогічний склад вищих морських навчальних закладів основні способи розв'язання цих проблем убачає у забезпеченні стійкого взаємозв'язку ринку освітніх послуг і ринку праці, а також досягненні нової якості і результативності морської освіти.

Метою статті є встановлення особливостей навчання фізики у морських вищих навчальних закладах та визначення концептуальних основ методичної системи фундаментальної підготовки з фізики морських спеціалістів.

Відомо, що до 90-х років XX століття в усіх морських і річкових пароплавствах існувало положення про необхідність вищої освіти для капітана і старшого механіка. При цьому рівень морської освіти був дуже високий, що зумовлювало певний імідж моряків тих часів. Але сьогодні в силу цілком об'єктивних причин рівень освіти в Україні значно знизився, і морська освіта не є виключенням. Це неминуче тягне за собою зниження професійної компетентності фахівців у галузі морського транспорту, яка забезпечує головне – безпеку мореплавання. Отже, сьогодні необхідно використати суттєвий кадровий потенціал і систему підготовки фахівців морської галузі, які має Україна, і навчати фахівців у широкому спектрі знань, тоді одержані знання забезпечать оптимальний результат для їх набуття ними відповідної компетентності.

Але які напрями підготовки морських фахівців є найбільш пріоритетними? Проаналізуємо це питання з точки зору професійної необхідності. Морська практика вимагає від фахівця швидкого реагування на проблеми, що виникають, та ефективного застосування знань, умінь і навиків безпосередньо при розв'язанні практичних завдань інколи в дуже складних ситуаціях. Цілком очевидно, що професійні дії більшості морських фахівців пов'язані з експлуатацією технічних пристроїв та їх систем. Якщо ж моряк недостатньо обізнаний у галузі техніки, то він не зможе у достатній мірі виконувати свої посадові обов'язки щодо експлуатації морських об'єктів, а також за необхідності здійснювати науково-технічну діяльність. Але загальновідомо, що основою сучасної техніки, а також більшості виробництв і технологій є фізика. В основу принципів дії усіх технічних пристроїв покладні фізичні закони і закономірності. Тому наявність у морського спеціаліста ґрунтовних знань з фізики не лише забезпечує його обізнаність у різних галузях техніки, а, отже, одну з найважливіших складових фахової підготовки, але й високий інтелектуальний рівень. Зрозуміло, що це є головним фактором становлення сучасного мореплавця, який працює як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку і забезпечує ефективність морського бізнесу. Тому основну увагу науковий і професорсько-викладацький склад морських вищих навчальних закладів має спрямувати на удосконалення системи фізичної освіти, яка забезпечить високий рівень фахової підготовки спеціалістів морської галузі.

Специфіка навчання у морських вищих навчальних закладах полягає в тому, що поряд із загальнонавчальними дисциплінами до навчальних планів включені професійно-технічні і спеціальні, тому процес навчання має здійснюватись на основі міжпредметних зв'язків загальнонавчальних дисциплін із загальнотехнічними і спеціальними. Зрозуміло, що за таких умов при плануванні навчально-виховного процесу необхідно правильно розставити акценти і визначити питому вагу тих чи інших дисциплін у справі виконання запланованих завдань. Але, на нашу думку, головною ланкою міжпредметних зв'язків має бути фізика. І це не випадково, адже при підготовці морських спеціалістів фізику не можна вважати загальнонавчальною дисципліною, оскільки саме знання з фізики є підґрунтям для вивчення загальнотехнічних і спеціальних дисциплін, освоєння нової техніки і технологій. Тому цілком очевидно, що навчання фізики має бути пов'язане із загальнотехнічними і спеціальними дисциплінами шляхом уведення до навчального матеріалу з фізики прикладів конкретних процесів і явищ, що відносяться до сфери професійної діяльності морських спеціалістів.

Слід відзначити, що навчання фізики морських спеціалістів має певні суттєві особливості. Проаналізуємо їх.

Стрімкий розвиток і ускладнення сучасних передових технологій транспортних галузей, зокрема, галузі морського транспорту, призводить до побудови морських суден нового покоління, зокрема, таких, як високотехнологічні суховантажні судна, газовози, контейнеровози, судна спеціального призначення. Отже, морських спеціалістів необхідно готувати з урахуванням не лише потреб завтрашнього дня, але й майбутнього взагалі. Це

вимагає адаптації стандартів підготовки спеціалістів у галузі морського транспорту до таких змін, розроблення теоретичного і навчально-методичного забезпечення для нових спеціалізацій. Фактично під час навчання у морських вищих навчальних закладах майбутні фахівці мають отримати спеціально орієнтовану інженерну освіту, підґрунтям якої, в свою чергу, є міцна фундаментальна природничо-наукова підготовка. Забезпечити відповідну якість освіти при підготовці морських спеціалістів можна лише в умовах високого рівня викладання фізики.

У процесі підготовки морських спеціалістів використовуються тренажерні комплекси, завдяки яким майбутні мореплавці штучно опиняються в екстремальних ситуаціях, таких, зокрема, як пожежа на судні або штормова погода. Керування судном у таких ситуаціях є важким і відповідальним завданням і вимагає від судноводія не лише професійних знань і умінь, але й фізичних знань, зокрема, при урахуванні усіх видів впливів екстремальних умов на судно, адже судно плаває у відповідності із законами фізики. І що важливо, ці знання мають бути сформовані на такому рівні, щоб курсант мав можливість скористатися ними свідомо і впевнено. Отже, вже на першому курсі майбутніх мореплавців необхідно не лише забезпечити знаннями основ фізики, але й сформувані у них певні компетентності.

Відомо, що у переважній більшості випадків основною причиною аварій на морському транспорті є людський фактор. Тому сьогодні одним з пріоритетних напрямів роботи судноплавних компаній є відбір кадрів, які мають якісну освіту. Кожному зрозуміло, що надзвичайні ситуації у морі та на суші – зовсім не одне й те ж саме. У випадку позаштатних ситуацій на судні, яке знаходиться у плаванні, морський фахівець має прийняти рішення самостійно, оскільки не завжди при цьому буде зв'язок із сушею, при цьому від правильності і своєчасності цього рішення залежить життя як його самого, так і інших людей. А для цього не завжди достатньо мати лише професійні знання – дуже часто подібні ситуації вимагають суттєвого доповнення знаннями з інших наук, серед яких основне місце, безумовно, належить фізиці. Тому в процесі реформування системи морської освіти підвищення рівня професійної підготовки має бути узгоджене із підвищенням рівня знань з фізики.

При підготовці морських спеціалістів надзвичайно важливо досягти повної узгодженості якості цієї підготовки із цілями і завданнями, які спрямовані на забезпечення транспортної безпеки країни та підвищення її мобілізаційного потенціалу. Це знову ж таки вимагає підвищення рівня стандартів вітчизняної системи підготовки морських спеціалістів, оскільки передбачає виконання міжнародних вимог у морській галузі. Навчання морських спеціалістів за такими стандартами значно підвищить їх статус у світі. Зрозуміло, що в умовах глобалізаційної та інтегруючої функції морського транспорту в сучасному світі морські спеціалісти повинні мати ґрунтовну загальнонаукову підготовку, що забезпечить формування в них сучасної наукової картини світу, основою якої є фізика.

Підготовка морських спеціалістів має бути спрямована на одержання не тільки спеціальної, але й базової інженерної освіти широкого профілю. По-перше, це дозволить готувати спеціалістів, які будуть спроможні сполучати принаймні дві професії, наприклад, судноводія і радиста, механіка та електромеханіка. Саме на судні в умовах замкненого простору це є надзвичайно важливим. По-друге, не слід забувати, що морська галузь досить специфічна. Тому може статися так, що людина, яка отримала одну з професій, необхідних на судні, не зможе реалізуватися у цій професії з об'єктивних причин. Що ж їй тоді роботи? Очевидно, що такі ситуації цілком можливі, а тому для випускників вищих морських навчальних закладів слід забезпечити таку якість освіти, яка дозволить їм у подальшому перекваліфікуватись на цивільні інженерні спеціальності. У таких випадках ґрунтовні знання з фізики допоможуть людині знайти відповідну роботу, досягти необхідного рівня компетентності, вибудувати особистісну професійну стратегію.

Ураховуючи вищезазначені особливості навчання фізики курсантів і студентів морських вищих навчальних закладів, необхідно розробити методичні підходи, які забезпечать розв'язання завдань підготовки майбутніх мореплавців. Очевидно, що сьогодні

високий потенціал фізики як фундаментальної науки недостатньо використаний у навчанні фахівців морського транспорту, а важлива загальнонаукова значущість курсу фізики не завжди усвідомлюється ними у повній мірі. Тому ми пропонуємо концептуальні основи розроблення методичної системи навчання фізики морських спеціалістів, а саме:

- фундаментальність, що дозволить сформувати системне фізичне знання на основі сучасних фізичних теорій, забезпечить розвиток здатності застосовувати набуті знання в пізнавальній практиці, оволодіння методологією природничонаукового пізнання і науковим стилем мислення, усвідомлення фізичної і наукової картин світу;
- теоретико-методична єдність елементів системи, що забезпечить їх взаємопов'язаність, послідовність конструювання змісту навчально-методичних матеріалів, узгодженість у розв'язанні проблем навчально-виховного процесу;
- інтеграція зі спеціальними дисциплінами, що дозволить використати потенціал фізики як фундаментальної науки у процесі підготовки майбутніх спеціалістів морської галузі, а також об'єднати природничонаукові дисципліни з циклом професійних дисциплін;
- адаптивність до особистісних індивідуальних особливостей, що сприятиме усвідомленню курсантами і студентами цілей навчання фізики у контексті професійної і особистісної значущості, дозволить кожному з них побудувати особистісну освітню стратегію.

Отже, теоретичне обґрунтування і розроблення методичної системи навчання фізики у морських вищих навчальних закладах забезпечить розвиток творчих здібностей і креативного мислення, формування наукового світогляду, підвищення рівня науковості курсу фізики та цілісність фізичної освіти майбутніх фахівців морської галузі. Сьогодні ми успішно працюємо над створенням вищеописаної методичної системи і на наступному етапі найважливішим завданням вважаємо визначення доцільного співвідношення фундаментальності і професійної спрямованості у навчанні фізики фахівців морської галузі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андрущенко В.П. Освіта України в контексті суспільних проблем та суперечностей / В.П. Андрущенко // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002. Збірник наукових праць до 10-річчя АПН України / Академія педагогічних наук України. – Частина 2. – Харків: “ОВС”, 2002. – С. 3-16. Моделі розвитку сучасної української школи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 11-13 жовтня 2006 р., Черкаси – Сахнівка. – К.: СПД Богданова А.М., 2007. – С. 39-46.
2. Арцишевський Р.А. Методологічні засади оновлення змісту освіти / Р.А. Арцишевський // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002. Збірник наукових праць до 10-річчя АПН України / Академія педагогічних наук України. – Частина 1. – Харків: “ОВС”, 2002. – С. 270-284.
3. Сергієнко В.П. Інтеграція фундаментальності і професійної спрямованості курсу загальної фізики в підготовці вчителя: [монографія] / В.П. Сергієнко. – К.: НПУ, 2004. – 360 с.
4. Шут М.І. Методологічні аспекти підготовки фахівців з фізики / М.І. Шут, Л.Ю. Благодаренко // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія № 3 “Фізика і математика у вищій і середній школі”: Збірник наукових праць. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. – Випуск №2. – С. 20-22.

Чернявский В.В.

ОСОБЕННОСТИ ФУНДАМЕНТАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ПО ФИЗИКЕ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ МОРСКОЙ ОТРАСЛИ

В статье исследованы особенности обучения физике в морских высших учебных заведениях, которые обусловлены спецификой морской образовательной отрасли. Предложены концептуальные основы методической системы обучения физике морских специалистов, а именно: фундаментальность, теоретико-методическое единство элементов системы, интеграция со специальными дисциплинами, адаптивность к

личностным индивидуальным особенностям. Реализация такой методической системы должна осуществляться в условиях комплексного педагогического воздействия путем целесообразного формирования учебного материала по физике и специально организованной учебной деятельности курсантов и студентов.

Ключевые слова: морская образовательная отрасль, особенности обучения физике в высших морских учебных заведениях, методическая система обучения физике морских специалистов.

Cherniavsky V.V.

FEATURES FUNDAMENTAL PREPARATION PHYSICS OF THE FUTURE PROFESSIONALS MARITIME INDUSTRY

The article features of learning physics in maritime higher education due to the specificity of the maritime education industry. Proposed conceptual framework of the methodical system of learning physics marine specialists, namely: solidity, theoretical and methodological unity of elements, integration with special disciplines, adaptability to individual personal characteristics. the implementation of such a methodical system should be carried out in integrated pedagogical impact through appropriate formation of teaching material for physics and specifically organized educational activity and cadets and students.

Key words: marine education industry, peculiarities of teaching physics in higher maritime education methodical teaching physics marine specialists.

УДК 378.22:78: [008]

Шевченко О.М.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В КООРДИНАТАХ КРЕАТИВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ

У статті проведений аналіз сутності професійної культури майбутнього музиканта-педагога та розглянуті її основні домінуючі компоненти в процесі фахової підготовки студентів.

Ключові слова: професійна культура, професійна підготовка, професійна поведінка.

В умовах входження України до Європейського освітнього простору та переходу до парадигми неперервної професійної освіти і особистісно орієнтованого виховання та навчання зростають вимоги до рівня професійної підготовки вчителя, його особистісних якостей, загальної культури. У Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті наголошується на необхідності формування особистості вчителя відповідно до потреб сучасної практики, динамічних змін, що відбуваються в країні та світі.

Сьогодні не викликає сумніву той факт, що компетентність, професіоналізм учителя в поєднанні з його творчою індивідуальністю значною мірою підвищують рівень освіченості, особистісного й культурного розвитку учня. Взаємовплив трьох макросистем: особистість – культура – суспільство зумовлює відповідність освіти сучасному рівню розвитку суспільства та культури. Таким чином, окреслюється методологія сучасної філософії освіти, орієнтована на підготовку нового покоління фахівців – становлення гуманітарного типу особистості як творчого суб'єкта культури.

Отже, вища педагогічна школа покликана підготувати майбутнього вчителя до активного інноваційного контакту зі світом загалом і своїми майбутніми учнями, зокрема. Відтак особливо значущим стає посилення ролі професійних мотивів самоосвіти та самовиховання студентів. Фундаментальні та гуманітарні тенденції розбудови оновленої музично-педагогічної освіти отримають продуктивну реалізацію за умови застосування в системі професійної підготовки музикантів-педагогів культурологічного підходу, який спрямований на педагогічне забезпечення процесів передачі загальнокультурного досвіду та